

Heilauf Zsuzsanna

Zöldülő készségeink:

*múzeumpedagógiai foglalkozás, múzeumi működés
a fenntarthatóság jegyében*

Múzeum és fenntarthatóság közel áll egymáshoz – az egykori használati tárgyakat, ismereteket, történéseket megőrizzük és hozzáférhetővé/közkinccsé tesszük, nyitott intézmény vagyunk, minden korosztálynak izgalmas információt, tudást kínálunk, sokféle formában.

„A múzeum a társadalom szolgálatában álló nem profitorientált, állandó intézmény, amely kutatja, gyűjti, megőrzi, értelmezi és kiállítja a tárgyi és szellemi örökséget. A múzeum a nyilvánosság számára nyitott, hozzáférhető és befogadó, elősegíti a sokszínűséget és a fenntarthatóságot. Etikusan, szakszerűen és a közösségek részvételével működik és kommunikál, változatos tapasztalatot nyújtva az oktatás, a szórakozás, a reflektív gondolkodás és a tudásmegosztás terén.” - 2022 ICOM nemzetközi múzeumi definíció

**A múzeumok és
a fenntartható
fejlődési célok**

Útmutató múzeumok, galériák,
a kulturális szektor és partnereik számára

02

**Henry McGhie Múzeumok és
fenntartható fejlődési célok**
(ingyenesen letölthető a kiadvány magyar
fordítása)

**FFC = fenntartható
fejlődési célok**

A fenntarthatóság célkitűzés
– fenntartható fejlődés olyan működés vagy
cselekvés, ami segít elérni a
fenntarthatóságot

FFC

3 pillére/dimenziója **környezet, társadalom, gazdaság** közötti kapcsolatok, megfontolások

ezek nagyobb összhangjára törekszik

- kiegyensúlyozott növekedés,
 - a fogyasztás és termelés és a természeti erőforrások használata fenntartható és klímaérzékeny,
 - az emberiség harmóniában él a természettel ,
 - a bolygó megóvása, az élőhelyek biztonságosak és fenntarthatók
 - fizikai, mentális, szociális jóllét, a sokszínűség tiszteletben tartása
- társadalmi esélyegyenlőség lehetővé teszi
az egyes emberek képességeinek kiteljesedését
és a közös jóléthez való hozzájárulását,
az információkhoz és tudáshoz való hozzáférés joga

38 A múzeumok hozzájárulása az FFC-k eléréséhez

1. A világ kulturális és természeti örökségének védelme és megőrzése a múzeumok falain belül és kívül
2. Az FFC-k megvalósításával kapcsolatos tanulási lehetőségek támogatása
3. Kulturális részvétel biztosítása mindenki számára
4. A fenntartható turizmus támogatása
5. Kutatások lehetővé tétele az FFC-k megvalósítása érdekében
6. Belső vezetés, menedzsment és működés az FFC-k megvalósítása érdekében
7. Külső vezetés, együttműködés és partnerség az FFC-k megvalósítása érdekében

68 Mi lehet a mi szerepünk?

74 Hogyan járul hozzá a 7 ajánlott kulcstevékenység az FFC-khez?

Klasszikus, természettudományi gyűjteménnyel nem rendelkező múzeumi intézmény hogyan építi be, teszi hangsúlyossá felnőttkori tanulással, civil szervezetek és szakemberek segítségével a múzeumpedagógiai kínálatába és működésének minden aspektusába a fenntarthatóság és a környezetvédelem szempontjait.

Kulturális örökség/tárgyi és természeti örökség együtt – lokális tudás, kötődés

Célok, tervek és stratégiák, elleshető ötletek

TÁMOP pályázatok – esélyegyenlőségi és fenntarthatósági vállalások

Klíma gyász helyett tevékenység – Vásárhelyi Tamás

– eleink takarékos működési módjai és felhasználási praktikái

Annak az öröme, hogy megoldottuk az adott feladatot...

Heilauf Zsuzsanna

Tomory Lajos Múzeum igazgatója –
történész, muzeológus, történelemtanár,
művelődéstörténet PHD,
grafikai OKJ-s, múzeumi menedzsmet

Tomory Lajos Múzeum
– területi múzeum

Helytörténeti és képzőművészeti gyűjtemény:
Kondor Béla, Zala Tibor,
Buna Konstantin, Nemcsics Antal

Alapítás 1983. Budapest Főváros XVIII. kerületi Tanács
XVIII. kerületi Pedagógiai és Helytörténeti Gyűjtemény. 1990. Önálló muzeális intézmény
1994. Összevonják a Pedagógiai Intézettel
2012. A Kondor Béla Közösségi Ház és Intézményei része

2016. Tomory Lajos Múzeum - területi múzeum

2018. Önálló önkormányzati fenntartású intézmény

2018-tól a hivatalos létszámunk 11.75 fő,
plusz megbízási szerződéssel 0,5 kertész/gondnok
0,5 teremőr takarító (3 ember összes megbízása)
jó csapat – 9,75 szakember, 2 műszaki

Év múzeuma különdíj 2011

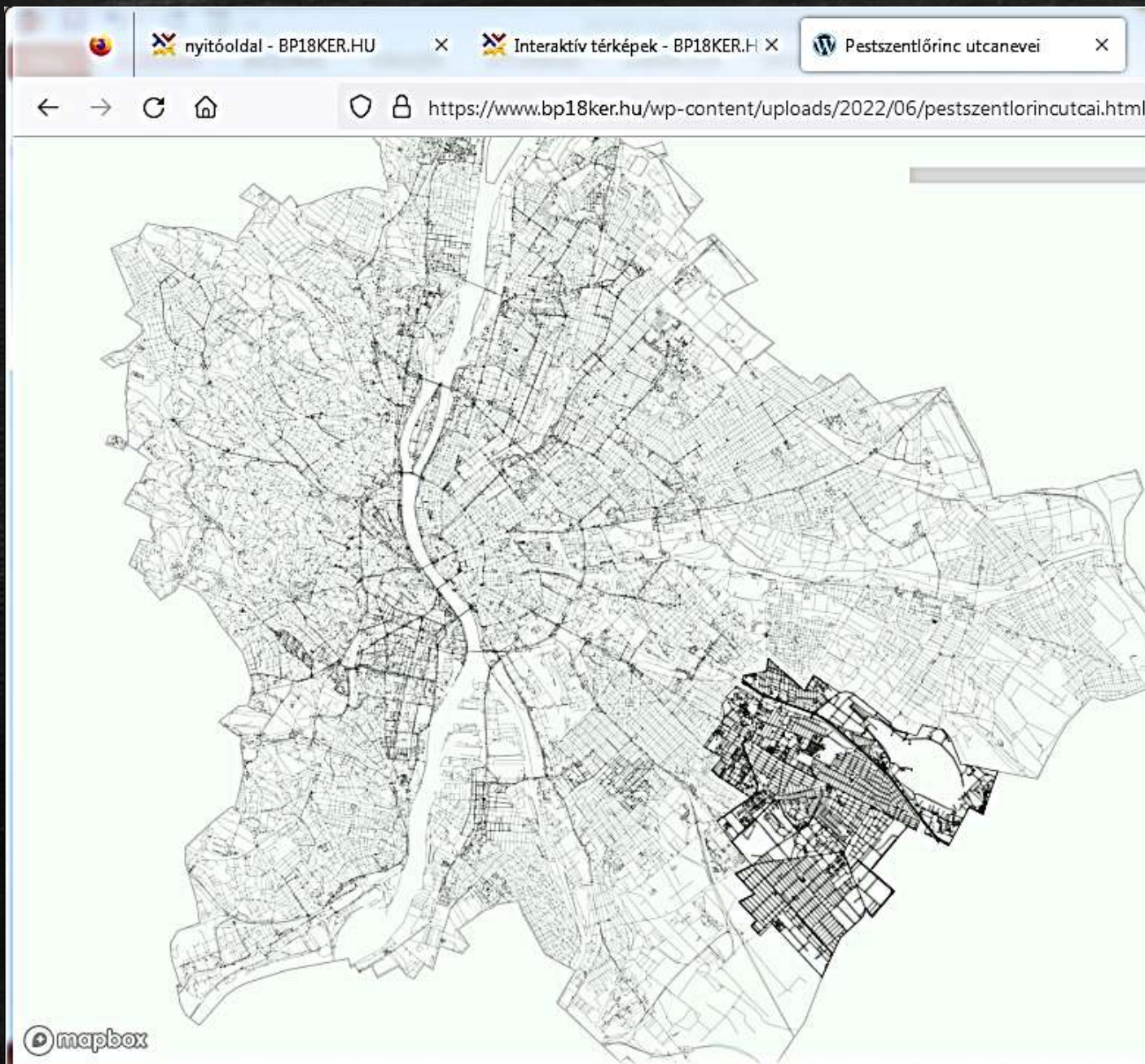
Év kiállítása oklevél 2019

Családbarát múzeum minősítés

2020, 2023

Múzeumpedagógiai Nívódíj 2023

Közösségi Múzeum minősítés 2024

Budapest 18. kerülete
Pestszentlőrinc-Pestszentimre
100 000 lakos
Repülőtér, Üllői út másik vége
erdő, kertváros, lakótelep
1910, 1936, 1950

Lokális,
helyismeret és helytörténet

Ha mi nem, máshol sincs
BTM csak régészeti

Önkéntesek, diákok, kulturális közmunkaprogram lehetőségei ,
pályázatok, együttműködések civil szervezetekkel és intézményekkel
Kismúzeum – sokféle feladat, vállalkozó szellemű, kreatív, nyitott munkatársak

Mi mindent csinálunk?

gyűjtés, műtárgyvédelem, nyilvántartás, őrzés, bemutatás
tudományos/szórakoztató ismeretterjesztés – kiállítások, könyvek, programok,
rendezvények múzeumpedagógia, múzeumandragógia – befogadott
programok

Közösségi múzeum – nem a bevétel a legfontosabb, hanem
a közösségfejlesztés és szolgálat – kis közösségek, hálózatok – lokális szerep
- Malév gyűjtés

stratégiai terv a kezdetektől

A saját múzeumi honlapon túl

kerületi kiadványok: <https://www.bp18ker.hu/kiadvanyok/>

Facebook

<https://www.facebook.com/HelytortenetiGyujtemeny18>

2025

- 5 saját kiállítóhelyen, 2 külső (Nemcsics, Aeropark) és 12 egyéb helyszínen 42 kiállításunk volt. Látogatók száma: 159 060 fő.
- 330 programon 17 233 fő vett részt (ebből múzeumpedagógiai 109 alkalom, 2595 fő) *A főépületünk a felújítási munkálatok miatt részlegesen zárva volt.*
- 25 féle élményt adó, komplex múzeumpedagógiai és –andragógiai programot fejlesztettünk, 5+9 új kiállítást készítettünk, 5 tárlat és séta vezető anyagot (Wadi) állítottunk össze, 41 cikket, tanulmányt írtunk, 26 különféle szakmai előadást tartottunk.
- 6 honlapunkon összesen 683 929 oldalmegtekintés történt. 148 Facebook posztunk készült. A legnépszerűbb posztjaink 17-14 000 főt értek el, 50-60 megosztással. heti 3 kutatási, adatszolgáltatási kérést válaszoltunk meg (összesen 163-at).

HERITAGE · CARE · PRESERVATION · MANAGEMENT

MUSEUM BASICS

The International Handbook

FIFTH EDITION

Timothy Ambrose
and Crispin Paine

 TOMORY
LAJOS
MÚZEUM

Timothy AMBROSE – Crispin Paine MUSEUM
BASICS: THE INTERNATIONAL HANDBOOK

angol nyelvű kézikönyv 5. kiadás. 400 oldal (egyben
tankönyv)

Kismúzeum a nagyvárosban

strukturált áttekintést ad a 21. századi múzeumokról,
szakmai tevékenységükről, céljaikról, feladataikról,
működésükről, környezetükről, egyetemistáknak és
múzeumi szakembereknek egyaránt. A 11 főfejezetben
áttekintett, alfejezetekben, ábrákkal kifejtett témakörök
mindegyikéhez 2-3 rövid nemzetközi esettanulmányt/jó
gyakorlatról szóló összefoglalót is illesztettek a szerzők.
A Tomory Lajos Múzeum esettanulmánya, jó gyakorlata
a kézikönyv 10. fejezetébe került.

Honnan indultunk?

2006-ban nem volt saját kiállítóterünk és raktárunk is alig
2012 2 külső kiállítóhely (Múzeumsarok és Havanna-lakótelep)
2013 KÖKI terminál Malév kiállítás
2013-tól Herrich-Kiss villa – ez volt a kiinduló állapot

Honnan indultunk?
2016 - 2019

Budapest 18. kerülete, Pestszentlőrinc – Pestszentimre Múzeuma

Nincs olyan kiállítótér, foglalkoztató, raktár, aminek a kialakításában ne lenne pályázati támogatás, felajánlás– saját pályázat, önkormányzati, együttműködő partnerek

2020 – Covid, aztán energiaválság

Facebook posztok, korábban készült felületek közzététele, kirakat kiállítás, pályázatok írása, építkezés, részvétel az önkormányzat telefonos segélyvonalának munkájában, magánadományok/támogatók, tanulás

Kilépni minden értelemben a falak közül...

Könnyebbség: meglévő felületek, letölthető séta applikáció, kedv, ötletek és ismeretek szerzése, pályázati források és magántámogatások, a fenntartó bizalma és támogatása, a kert és a szabad terek maximális kihasználása

Nehézség: pénzügyi és bürokratikus háttér értetlensége

– miért vagyunk mások, ne ugráljunk állandóan

az innovációk más forrásból, így nincs meg az érési folyamat – egzotikus gyümölcs effektus

Speciális helyek
Nagyveranda 2020
pályázat utolsó pillanat

Speciális helyek
Aeropark, Il-18

Múzeum az utcán

Újrahasznosított
kiállítások

TELEPÜLÉSRESZEK

Állami lakótelep

Lónyaytelep

Digitális tér

[bp18ker.hu](https://www.18kerterkepen.hu/)

<https://www.18kerterkepen.hu/>

<https://tudosok.tomorylajos-muzeum.hu/>

<https://18ker1956.hu/>

Újrahasznosított tudás

INTERAKTÍV TÉRKEPEK

KISFILMEK

Újrahasznosított
kiállítási ponyva, installáció

Együtműködések
szervezetekkel,
önkéntesekkel,
magánszemélyekkel

Alternatív fejlesztési megoldások

Nemcsics Emlékház

Színország Galéria

NEMCSICS ANTAL ÉS NEMCSICSNÉ TAKÁCS MAGDOLNA HAGYATÉKA

- Emlékház Budapest XVIII. kerületében, egykori lakóházuk
- Gyermekük, Ákos, Csongor és Endre gondozzák a Tomory Lajos Múzeum és a Kerületi Értéktár segítségével
- 2020-tól
- Nemcsics Antal
 - 250 festmény, 300 rajz, 2-3 objekt
 - Fotók freskóiról és a templomi munkáiról, a teljes életműről, ezek egy része csak fekete-fehér
 - Tervek és kéziratok
 - 30 megjelent kötet és kiadvány
 - Egyéb digitális állományok, VHS és CD kb. 800 gigabyte
- Nemcsicsné Takács Magdolna
 - 30 festmény
 - Fotók restaurált munkáiról
- Bútorok, könyvek, iratok

Támogatók:

Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzat
Közművelődési és Sport Közalapítványa

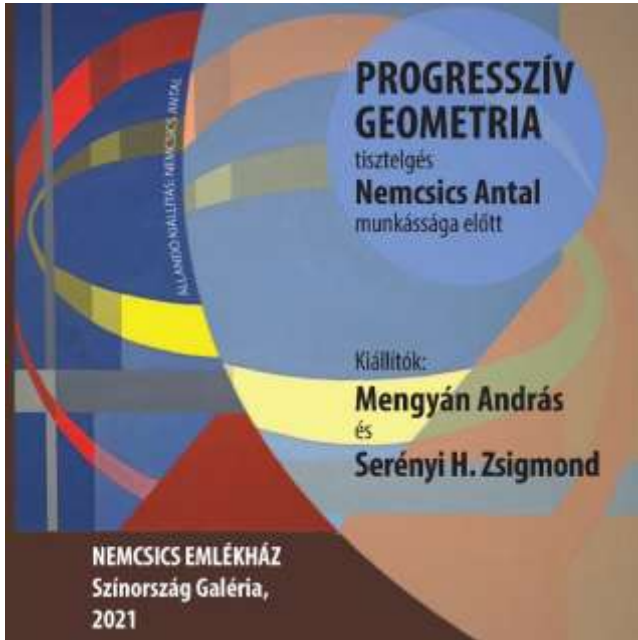

Nemcsics Emlékház

Színország Galéria

NEMCSICS ANTAL HAGYATÉKA

- 2020-ban először az emlékház kialakítása és rendezése (műterem, lakószoba, előterek, időszak kiállítóterek)
- Megnyitása és látogathatóságának folyamatos biztosítása
 - Nemcsics Csongor, műszaki feladatok és nyitva tartás
 - Nemcsics Ákos időszak kiállítások szervezése, katalógusok készítése
 - Múzeum pénzügyi és marketing, múzeumpedagógia, koordináció, beszerzések
 - Értéktár – Frank Gabriella – marketing, koordináció, lebonyolítás
- A járvány alatt is folyamatosan üzemelt az emlékház
- XVIII. kerületi önkormányzat, cégek, MNG
- stabil támogató az MMA 3 éve
- Időszaki kiállítások, neves kiállítókkal és megnyitókkal
- Kiállítás megnyitók, programok és múzeumpedagógia, Múzeumok Éjszakája és Kulturális Örökség Napjai

Támogatók:

Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzat
Közművelődési és Sport Közalapítványa

Nemcsics Emlékház - Színország Galéria
1185 Budapest, Ungvár u. 42.

Múzeummal való együttműködés tanulságai

- Helyben egyedi helyszín és működtetési struktúra (lehet másképp is) közös kialakítása
- Eltérések a magánszféra és közintézményi lét között
- Egymást erősítő tevékenység

MŰ-hely

Lerobbant üzemépület
önkéntesekkel,
több kisebb forrásból , bevételekből

Romkocsmás imázs
Végcél a teljes felújítás
kiállítóhely és közösségi tér

Több lehetőséggel nem éltünk

Vízvezetés megoldása
Hegesztés bambuszért
Esőkert

„Gyertyafényes kiállítás”

Múzeumkert és Buna Galéria

5000 négyzetméter, elhanyagolt terület
Lépésről-lépésre

FENNTARTHATÓ KERT - szárazkert

Kavicsozó, panteon, esőkert, tanösvény
Biodiverz füvek, szabadkert

Múzeumkert kihasználása programokkal
Magánadomány 30+3M többfunkciós kiállító
és közösségi tér, vécéblokk
4,5 szerez látogatószám emelkedés annak
ellenére, hogy a főépületben csak 70m²
kiállítótér

2023 településfejlesztési díj

Makói utca

Bókay-kert

Margó Tivadar utca 116-118.

1. Herrich-Kiss villa épülete
2. Múzeum főbejárat
3. Nagyveranda
4. Buna Konstantin Galéria
5. Esőkert
6. Kavicszó
7. Tanösvény
8. Bókay-kerti kapu
9. Közéleti Panteon
10. Kavicsgyepes burkolat

BEJÁRAT

4.

5.

8.

9.

3.

1.

6.

10.

2.

7.

2020, 2021, 2022
Buna Galéria
Konténerekből
Nincs körülötte szilárd
burkolat

ZÖLD MEGOLDÁSOK

Továbbképzés,
tudásmegosztás
avar a fa alatt

 TOMORY
LAJOS
MÚZEUM

tanösvény, kavicszóó,
UV lámpás játék

szabad kert – nyári
napközis tábor

 TOMORY
LAJOS
MÚZEUM

Fókuszban
a beporzók

 TOMORY
LAJOS
MÚZEUM

ZÖLD MEGOLDÁSOK

Biodiverz kaszálók

ZÖLD MEGOLDÁSOK

Őshonos gyümölcsfák a
Tündéerkertből

ZÖLD MEGOLDÁSOK

együttműködések,
önkéntesek
– ültetés, gondozás

kísérletezés -kavicsgyep ?

ZÖLD MEGOLDÁSOK esőkert

biztosítja a talaj vízellátását szárazság esetén
javítja a víz (talajvíz, élővizek) és a levegő minőségét
nagy mértékben csökkenti a burkolaton felgyűlő és a
csatornába kerülő csapadékvíz mennyiségét
csökkenti az épületek és a burkolt felületek hősziget hatását
növeli a biodiverzitást, élőhelyet biztosít madár-
és lepkefajoknak

Upsurge-projekt – kísérlet és bemutatóhely

ZÖLD MEGOLDÁSOK

esőkert

Mitől más egy esőkert, mint egy virágágyás?

- Az esőkertben van egy tál alakú **mélyedés**, amely lelassítja az esővíz lefolyását, miközben a víz beszívódik a talajba.
- Az esőkertekben megállhat a víz, de **ezek nem tavak**.
- Az esőkert **elnyeli** és **megszűri** az esővizet.
- Az esőkertben sok az **öshonos**, és kiterjedt, mély gyökerekkel rendelkező növény, amelyek segítik az esővíz megtartását.
- Az esőkert ágyásában **szükség esetén** kb. 60 cm mélységig **a talajt kicserélik**, hogy enyhítsék a talaj tömörödését, és a kert képes legyen felszívni a vizet.

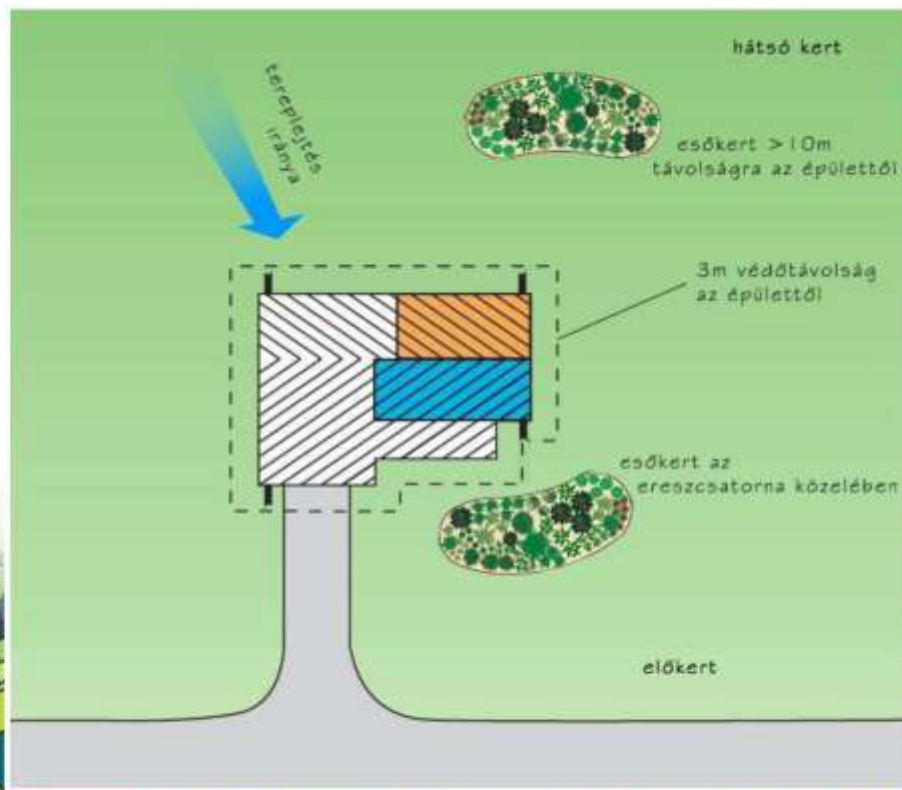

ZÖLD MEGOLDÁSOK esőkert

esőkert
és kavicsgyep
Önkormányzati
pályázat
mintahely a múzeum
Upsurge
Utiber
Burst

Az esőkert elhelyezése

- Minimum 3 méter távolságra legyen a környező épületek alapjától.
- Ne helyezzük szennyvízcsatorna vagy emésztőgödör fölé, és legyünk tisztában a föld alatt vezetett kábelek vagy közművek helyzetével.
- A lejtős területek felső részén kell elhelyezni, ha csökkenteni szeretnénk az összegyűlő víz mennyiségét.
- A napos vagy részben napos helyek a legjobbak, de létezik árnyéki esőkert is.
- Illesszük be a környezetébe, alkalmazkodva a kert stílusához.
- Nem szabad nagy fák alá telepíteni.

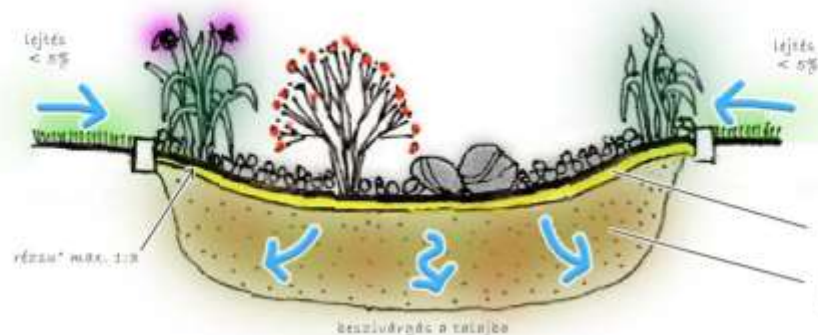
Esőkert típusok

Sík területen kialakított esőkert oserjékkel, évelőkkel és díszfüvekkel beültetve

keményfa mulcsréteg 5-8 cm vastag

termőföld, komposzt és zúzottkő 15-30 cm vastag keveréke, (erősen kötött talajok esetén mosott kavics drénréteg kialakítása is szükséges)

Száraz szikkasztóárok folyami kavicsokkal, görgeteg kövekkel és sziklákkal. Szárazságtűrő növényekkel beültetve

homok ágyazat

termőföld, komposzt és zúzottkő 15-30 cm vastag keveréke, (erősen kötött talajok esetén mosott kavics drénréteg kialakítása is szükséges)

Lejtős területen kialakított esőkert évelőkkel páfrányokkal és oserjékkel beültetve

keményfa mulcsréteg 5-8 cm vastag

termőföld, komposzt és zúzottkő 15-30 cm vastag keveréke, (erősen kötött talajok esetén mosott kavics drénréteg kialakítása is szükséges)

ZÖLD
MEGOLDÁSOK
esőkert

 TOMORY
LAJOS
MÚZEUM

ZÖLD
MEGOLDÁSOK
esőkert

ZÖLD MEGOLDÁSOK

esőkert

ZÖLD MEGOLDÁSOK

esőkert

 TOMORY
LAJOS
MÚZEUM

ZÖLD MEGOLDÁSOK

esőkert
Települési Panteon

ZÖLD
MEGOLDÁSOK
esőkert

Köszönöm
a figyelmet!

TOMORY
LAJOS
MÚZEUM